

Лецих І.В.

*к.е.н., науковий співробітник відділу просторового розвитку,
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. Долишнього НАН України»,
м. Львів, Україна*

ПОТЕНЦІАЛ ДОДАТКОВИХ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ВІД ДЕТИНІЗАЦІЇ СЕКТОРУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

У світовій економіці сектор фінансових послуг є одним з механізмів забезпечення її конкурентоспроможності, який виконує функції грошово-розрахункового забезпечення, а також мобілізує і трансформує вільні заощадження в інвестиційні ресурси для розширеного відтворення економіки.

У 2019 р. підприємствами сектору фінансових послуг України сплачено до бюджету 39,1 млрд грн, що становило 4,4% від загального обсягу податкових надходжень. У 2018 р. відповідний показник становив 20,4 млрд грн.

Однак, за нашими підрахунками, у 2018 р. обсяг тіньового прибутку підприємств сектору фінансових послуг України (табл. 1) склав 27,5 млрд грн (+9,4 млрд грн, порівняно із 2013 р.), внаслідок чого бюджетом країни було недоотримано 4,9 млрд грн податку на прибуток (+1,5 млрд грн, порівняно із 2013 р.).

Беручи до уваги розрахований нами рівень тінізації сектору фінансових послуг (табл. 1), можна констатувати, що обсяг додатково акумульованих податкових надходжень від детінізації досліджуваного сектору міг би скласти у 2013 р. 8,7 млрд грн, а у 2018 р. – 12,9 млрд грн² (з них ПДВ – 6,3 млрд грн, податок на прибуток – 4,9 млрд грн, ПДФО – 1,7 млрд грн). Таким чином, виведення підприємств сектору фінансових послуг у легальне поле діяльності дозволило б компенсувати, наприклад, 42,5% витрат Зведеного бюджету України на житлово-комунальну сферу.

Якщо ПДВ та податок на прибуток спрямовуються в основному до державного бюджету, то ПДФО є одним із бюджетоутворюючих податків, які формують місцеві бюджети. Додаткові надходження зазначеного податку, акумульовані внаслідок детінізації сектору фінансових послуг, в регіонах України могли б покрити чималу частину витрат місцевих бюджетів, зокрема, на соціальну сферу (наприклад, у 2018 р.: в Харківській обл. – 9% витрат на розвиток фізкультури та спорту; в Одеській обл. – 7% витрат на культуру та мистецтво; у Дніпропетровській обл. – 2% витрат на охорону здоров'я, а у м. Києві – майже 38% витрат на житлово-комунальне господарство чи майже 16% витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення).

Сьогодні актуалізується необхідність пошуку шляхів, з одного боку – детінізації сектору фінансових послуг, а з іншого – створення умов для ефективної діяльності у легальній економіці, ключовими з яких, на наш погляд, мають бути створення сприятливих податкових умов для ведення діяльності у секторі фінансових послуг, зокрема, шляхом стабілізації законодавчого регулювання системи оподаткування, спрощення системи

² Це становить 1,3% видатків Зведеного бюджету України.

справляння податків, підвищення ефективності діяльності з адміністрування податків. Особливо дієвими будуть ці заходи в умовах формування політики мінімізації негативного впливу пандемії COVID-19 на економіку загалом та сектор фінансових послуг зокрема.

Табл.1. – ПОТЕНЦІАЛ ДОДАТКОВИХ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ВІД ДЕТИНІЗАЦІЇ СЕКТОРУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ, 2018 Р.*

Області	Рівень тінізації сектору, %	Обсяг тіньового прибутку, млн грн	ПДВ, млн грн	Податок на прибуток, млн грн	ПДФО, млн грн	Всього податкових платежів, млн грн
Вінницька	18,3	33,4	38,1	6,0	22,6	66,8
Волинська	35,2	63,8	80,5	11,5	29,8	121,7
Дніпропетровська	23,2	1124,8	353,3	202,5	189,2	745,0
Донецька	17,0	41,9	62,0	7,5	18,4	87,9
Житомирська	10,7	0,5	43,7	0,1	11,3	55,1
Закарпатська	22,4	17,0	54,2	3,1	15,2	72,4
Запорізька	21,0	240,6	175,8	43,3	32,0	251,1
Івано-Франківська	15,4	48,8	61,2	8,8	13,2	83,3
Київська	15,2	35,6	63,2	6,4	53,6	123,2
Кіровоградська	19,2	1,5	28,3	0,3	8,7	37,3
Луганська	32,1	31,2	47,3	5,6	10,3	63,2
Львівська	22,5	289,0	162,6	52,0	74,6	289,1
Миколаївська	18,2	17,5	49,0	3,1	12,1	64,2
Одеська	17,4	133,7	107,1	24,1	54,5	185,7
Полтавська	22,7	82,9	75,9	14,9	21,5	112,3
Рівненська	19,3	1,4	40,3	0,3	18,5	59,0
Сумська	24,3	2,6	56,5	0,5	15,3	72,3
Тернопільська	15,2	2,1	36,9	0,4	9,4	46,7
Харківська	23,6	470,1	187,7	84,6	56,9	329,2
Херсонська	16,1	2,6	33,5	0,5	11,5	45,5
Хмельницька	16,5	5,7	36,4	1,0	14,3	51,8
Черкаська	11,6	3,6	35,8	0,6	13,1	49,5
Чернівецька	26,3	1,5	43,8	0,3	15,4	59,6
Чернігівська	19,0	5,9	49,8	1,1	19,3	70,2
м. Київ	43,1	24808,7	4333,9	4465,6	1381,3	10180,8
Україна	32,1	27466,5	6279,2	4944,0	1663,2	12886,4

*розраховано автором

Примітка: рівень тінізації сектору фінансових послуг України та регіонів, а також обсяг тіньового прибутку підприємств сектору фінансових послуг розраховано автором на основі Методичних рекомендацій [1]

Література:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку рівня тіньової економіки: Наказ Мінекономіки від 18.02.2009 № 123. URL: <https://www.me.gov.ua/LegislativeActs/Detail?lang=uk-UA&id=4bb297a0-c900-404f-8c6f-5f76f18b1503>